

فرهنگ نهادی

با رویکرد جهادی

(نگرشی نوین و بومی)

مؤلفان:

دکتر محمد محمدیال - دکتر علی فرهی
دکتر محمد ابراهیم سنجقی - دکتر محمدرضا سلطانی

دانشگاه جامع امام حسین (ع)

مؤسسه چاپ و انتشارات

عنوان و پدیدآور	فرهنگ نهادی با رویکرد جهادی (نگرشی نوین و بومی)/ تألیف: محمد محمدیان، علی فرهی و... [ادیگران]
مشخصات نشر	تهران: دانشگاه جامع امام حسین(ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات، ۱۳۹۶
مشخصات ظاهری	دوازده، ۲۲۷ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۴۵۲-۶۷۰-۱
وضعیت فهرست نویسی	فیبیا
فروست	دانشگاه جامع امام حسین(ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات؛ ۶۴۸، سری مدیریت، ۵۸
یادداشت	تألیف محمد محمدیان، علی فرهی، محمدابراهیم سنجقی، محمدرضا سلطانی
موضوع	فرهنگ سازمانی (Corporate culture)
موضوع	فرهنگ سازمانی - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع	(Corporate culture-- Religious aspects-- Islam)
موضوع	Management -- Religious aspects -- Islam (اسلام)
شناسه افزوده	محمدیان، محمد - ۱۳۴۰
شناسه افزوده	دانشگاه جامع امام حسین(ع)، مؤسسه چاپ و انتشارات
رده‌بندی کنگره	۱۳۹۷/ف۴/۵۱۵
رده‌بندی دیویی	۶۵۸/۴۰۶
شماره کتابشناسی ملی	۵۲۷۹۱۴۲

کلیه حقوق اعم از چاپ و تکثیر، نسخه‌برداری، ترجمه و انجاس رای دانشگاه جامع امام حسین(ع) محفوظ است.

- عنوان: فرهنگ نهادی با رویکرد جهادی (نگرشی نوین و بومی)
- تألیف: محمد محمدیان - علی فرهی - محمدابراهیم سنجقی - محمدرضا سلطانی
- ویرایش ادبی: سید محمدباقر موسوی
- صفحه‌آرایی: ناھید آقامیرزایی
- طراحی جلد: سعید محمودی
- ناظرین فنی چاپ: سید محمدباقر موسوی - سعید محمودی
- نوبت چاپ: اول (مهرماه ۱۳۹۷)
- شمارگان: ۲۰۰ نسخه
- قیمت: ۲۲۰٫۰۰۰ ریال
- نشانی: تهران، بزرگراه شهید بابایی، بعد از پل لشکرک، دانشگاه جامع امام حسین(ع)، معاونت پژوهش و فناوری، مؤسسه چاپ و انتشارات. تلفن: ۷۴۱۸۸۲۶۰ همراه: ۰۹۱۲۴۸۷۰۰۱۷ دورنگار: ۷۴۱۸۸۲۷۴
- مرکز پخش: تهران، میدان فردوسی، فروشگاه و نمایشگاه مؤسسه چاپ و انتشارات دانشگاه جامع امام حسین(ع)، تلفن: ۸۸۸۳۹۲۹۷

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

پیشگفتار..... (یازده)

۱	فصل اول: سازمان و مدیریت
۳	مقدمه
۴	۱- سازمان
۴	۱-۱- مأموریت و دیدگاه سازمان
۵	۱-۲- گونه‌شناسی سازمان
۱۲	۱-۳- ابزار تحلیل ساختار سازمان
۱۴	۲- مدیریت
۱۵	۲-۱- کارکرد مدیریت
۱۶	۳- انسان در سازمان و مدیریت

۱۹	فصل دوم: نهاد و نهادگرایی
۲۱	مقدمه
۲۲	۱- مفاهیم و تعاریف نهاد
۲۸	۲- نهادهای اجتماعی
۲۹	۳- نهادهای اولیه یا طبیعی
۳۰	۴- نهادهای ثانویه
۳۲	۵- نهادگرایان جدید
۳۳	۶- ماهیت نهاد
۳۴	۷- ویژگی نهاد
۳۹	۸- کارکرد نهاد
۴۱	۹- وجوه تمایز نهادها
۴۲	۱۰- وجه تمایز و تشابه نهاد و سازمان

فصل سوم: فرهنگ	۴۷
مقدمه	۴۹
۱- مفاهیم و تعاریف فرهنگ	۴۹
۲- ماهیت و چیستی فرهنگ	۵۳
۳- ویژگی‌های فرهنگ	۵۳
۴- لایه‌بندی فرهنگ	۵۵
فصل چهارم: فرهنگ سازمانی	۵۷
مقدمه	۵۹
۱- مفاهیم فرهنگ سازمانی	۶۰
۲- ماهیت فرهنگ سازمانی	۶۶
۳- سطوح لایه‌بندی فرهنگ سازمانی	۶۸
۴- ویژگی‌های فرهنگ سازمانی	۷۰
۵- گونه‌های فرهنگ سازمانی	۷۲
۶- دسته‌بندی گونه‌ها و «زیرفرهنگ‌ها» فرهنگ سازمانی	۸۳
۷- کارکرد فرهنگ سازمانی	۸۶
فصل پنجم: فرهنگ نهادی و رویکرد جهادی	۱۰۱
مقدمه	۱۰۳
۱- فرهنگ نهادی	۱۰۳
۲- رویکرد جهادی	۱۰۵
۳- فرهنگ جهادی	۱۰۸
فصل ششم: گونه‌شناسی فرهنگ جهادی متناظر با بعد ایدئولوژیک	۱۱۳
مقدمه	۱۱۵
۱- گونه‌شناسی فرهنگ جهادی متناظر با بعد ایدئولوژیک	۱۱۵
۲- مطالعه تطبیقی گونه‌شناسی فرهنگ جهادی متناظر با بعد ایدئولوژیک	۱۱۷
۳- مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ نهادی با رویکرد جهادی در بعد ایدئولوژیک	۱۱۷
۴- تحلیل بعد فرهنگ جهادی	۱۱۹
۵- تحلیل مؤلفه‌های فرهنگ جهادی	۱۲۰
۶- تحلیل شاخص‌های فرهنگ جهادی	۱۳۲

فصل هفتم: گونه‌شناسی فرهنگ راهبردمحور متناظر با بعد معنایی ۱۳۳

مقدمه ۱۳۵

۱- گونه‌شناسی فرهنگ راهبردمحور متناظر با بعد معنایی ۱۳۵

۲- مطالعه تطبیقی گونه‌شناسی فرهنگ راهبردمحور متناظر با بعد معنایی ۱۳۷

۳- مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ راهبردمحور در بعد معنایی ۱۳۸

۴- تحلیل بعد فرهنگ راهبردمحور ۱۳۹

۵- تحلیل مؤلفه‌های فرهنگ راهبردمحور ۱۴۰

۶- تحلیل شاخص‌های بعد فرهنگ راهبردمحور ۱۴۶

فصل هشتم: گونه‌شناسی فرهنگ چابک‌محور متناظر با بعد ساختاری ۱۴۹

مقدمه ۱۵۱

۱- گونه‌شناسی فرهنگ چابک‌محور متناظر با بعد ساختاری ۱۵۱

۲- مطالعه تطبیقی گونه‌شناسی فرهنگ چابک‌محور متناظر با بعد ساختاری ۱۵۳

۳- مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ نهادی با رویکرد جهادی در بعد ساختاری ۱۵۴

۴- تحلیل بعد فرهنگ چابک‌محور ۱۵۵

۵- تحلیل مؤلفه‌های فرهنگ چابک ۱۵۶

۶- تحلیل شاخص‌های فرهنگ چابک ۱۶۵

فصل نهم: گونه‌شناسی انسان‌محور متناظر با بعد رفتاری ۱۶۷

مقدمه ۱۶۹

۱- گونه‌شناسی فرهنگ انسان‌محور متناظر با بعد رفتاری ۱۶۹

۲- مطالعه تطبیقی گونه‌شناسی فرهنگ انسان‌محور متناظر با بعد رفتاری ۱۷۱

۳- مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ انسان‌محور با رویکرد جهادی در بعد رفتاری ۱۷۲

۴- تحلیل بعد فرهنگ انسان‌محور ۱۷۳

۵- تحلیل مؤلفه‌های فرهنگ انسان‌محور ۱۷۴

۶- تحلیل شاخص‌های فرهنگ انسان‌محور ۱۸۲

فصل دهم: گونه‌شناسی تحول‌محور متناظر با بعد زمینه‌ای ۱۸۵

مقدمه ۱۸۷

۱- گونه‌شناسی فرهنگ تحول‌محور متناظر با بعد زمینه‌ای ۱۸۷

۲- مطالعه تطبیقی گونه‌شناسی فرهنگ تحول‌محور متناظر با بعد زمینه‌ای ۱۸۹

- ۳- مؤلفه‌ها و شاخص‌های فرهنگ نهادی سپاه با رویکرد جهادی در بعد زمینه‌ای ۱۹۰
- ۴- تحلیل بعد فرهنگ تحول‌محور ۱۹۱
- ۵- تحلیل مؤلفه‌های فرهنگ تحول‌محور ۱۹۱
- ۶- تحلیل شاخص‌های فرهنگ تحول‌محور ۱۹۵

فصل یازدهم: الگوی فرهنگ نهادی ۱۹۷

مقدمه ۱۹۹

۱- آزمون الگو فرهنگ نهادی با رویکرد جهادی ۱۹۹

۲- اعتبارسنجی الگوی نهایی پژوهش ۲۰۶

فهرست منابع ۲۱۱

۱- منابع فارسی ۲۱۳

۲- منابع لاتین ۲۲۳

پیشگفتار

اندیشمندان و صاحب‌نظران برای مفاهیم چهار جنبه؛ معنای لغوی و اصطلاحی، ماهیت یا ذات، ویژگی‌ها یا خصوصیات و کاربرد یا کارکرد را بیان کرده‌اند (فرهی، ۱۳۹۱: ۷). بنابراین، در این اثر تلاش بر این است تا با بهره‌گیری از الگوی ذهنی، ابتدا تعریف مطلوب از هر مفهوم به‌طور دقیق و خالی از ابهام، ارائه شود و سپس در پیرامون آن، مطالب مورد نیاز به مخاطبین منتقل گردد.

سازمان‌ها، مانند وجودات زنده رشد می‌کنند و در فرآیند رشد خود و متناسب با چرخه عمر خود، یک سلسله مراحل تغییر قابل پیش‌بینی را نیز طی می‌کنند. بر این اساس، در فصل اول به موضوع سازمان و مدیریت پرداخته می‌شود. ریشه‌های علم سازمان در مطالعه نهادها است ولی بعدها آن‌ها از اصل خود دور شده و به سمت رفتارگرایی و انتخاب عقلایی گرایش پیدا کرده است. سازمان‌ها در خلأ شکل نمی‌گیرند و منعکس‌کننده انتظارات نهادی هستند. بنابراین، فصل دوم این کتاب اختصاص می‌یابد به شناخت و کسب معرفت نهاد و نهادگرایی. در یک بخش کلی می‌توان گفت که نهاد به نیازهای اولیه پاسخ می‌گوید و متکی بر ارزش‌مداری و عقلانیت ذاتی است؛ در حالی که سازمان به نیازهای ثانویه پاسخ می‌گوید و متکی به ابزارگرایی و فن‌مداری و عقلانیت ابزاری است که در همین فصل وجوه تمایز و تشابه سازمان و نهاد بیان شده است. انسان‌ها در یک نظام اجتماعی، دارای باورها، اعتقادات، ارزش‌ها، سنت‌ها و هنجارهای مشترک هستند که این عناصر در مجموع، فرهنگ را تشکیل می‌دهند. بنابراین، شناخت و کسب معرفت پیرامون فرهنگ، موضوعی است که در فصل سوم بدان پرداخته شده است. سازمان‌ها، همانند افراد دارای شخصیت متفاوت هستند. مقصود این است که

در سازمان، متغیر مهمی به نام فرهنگ سازمانی وجود دارد که در فصل چهارم این کتاب موضوع فرهنگ سازمانی (ماهیت، ویژگی‌ها، رویکردها، گونه‌شناسی‌ها و مدل‌های مختلف) به تفصیل تبیین می‌شود. ماهیت نهادی همچون ماهیت فرهنگی، در سازمان انسانی یا نهادها، همیشه مورد توجه صاحبان اندیشه و نظر قرار می‌گیرد. فرهنگ نهادی، مجموعه درهم‌تنیده‌ای از مفروضات اساسی است که به عنوان منبعی الهام‌بخش و نیروزا در شکل‌دهی رفتار نهادها نقش دارد. براین اساس، فصل پنجم به تبیین فرهنگ نهادی اختصاص یافته است. رویکرد جهادی، سبکی برخاسته از تفکر اسلامی است که بعد اصلی الگوری تحقیق نیز موسوم به فرهنگ جهادی با مؤلفه‌هایی همچون: معنویت‌محوری، ویژگی، مجاهدت‌محوری و انطباق‌محوری است که در فصل ششم بیان شده است. گونه‌شناسی فرهنگ راهبردمحور متناظر با بعد معنایی با تأکید بر جهت‌گیری‌های اساسی سازمان. در فصل هفتم آمده است. گونه‌شناسی فرهنگ چابک‌محور متناظر با بعد ساختاری با تمرکز بر اجرای قوانین و مقررات و تأکید بر نظم و انضباط سازمانی، در فصل هشتم سرفی تبیین می‌شود. فصل نهم این مجموعه اختصاص می‌یابد به گونه‌شناسی فرهنگ انسان‌محور متناظر با بعد رفتاری، که بیانگر میزان ارزش و اهمیتی است که سازمان برای حوزه‌های انسانی قایل است. گونه‌شناسی فرهنگ تحول‌محور متناظر با بعد زمینه‌ای که بر داشتن تعالیم محیطی مؤثر، ایفای نقش مسئولیت اجتماعی، سرآمدی و مزیت‌آفرینی در جامعه تأکید می‌ورزد، در فصل دهم آمده است. در فصل یازدهم نیز ضمن معرفی فرآیند دستیابی به الگوی اصلی تحقیق و چگونگی اعتباربخشی به آن، جمع‌بندی نهایی فرهنگ نهادی با رویکرد جهادی متناظر با ابعاد سازمان بیان شده است.

گروه مؤلفان